

BG

BG

BG

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел 18.9.2008 г.
COM(2008) 566 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Многоезичието: преимущество за Европа и обща отговорност

{SEC(2008) 2443}

{SEC(2008) 2444}

{SEC(2008) 2445}

СЪДЪРЖАНИЕ

1.	Въведение	3
2.	Предизвикателствата, породени от един по-широк и по-многообразен Европейски съюз	5
3.	Цели	5
4.	Многоезичието в подкрепа на межкултурния диалог и социалното сближаване	6
4.1.	Всички езици са ценни	6
4.2.	Преодоляване на езиковите бариери в местната среда	7
5.	Многоезичието като залог за просперитет	8
5.1.	Езици и конкурентоспособност	9
5.2.	Езиците и възможностите за намиране на работа	9
6.	Учене през целия живот	10
6.1.	Повече възможности за научаване на повече езици	11
6.2.	Езиково обучение, което дава резултати	12
7.	Медиите, новите технологии и преводаческата дейност	13
8.	Многоезичието и неговото външно измерение	15
9.	Прилагане	16
10.	Заклучение	16

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Многоезичието: преимущество за Европа и обща отговорност

Езиковото многообразие е предизвикателство за Европа. Но това предизвикателство, по наше мнение, е с благотворен ефект. (Амин Маалуф, група „Интелектуалци за межкултурен диалог“)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Хармоничното съвместно съществуване на много езици в Европа е могъщ символ на възделението на Европейския съюз да бъде единен в многообразието — един от основополагащите принципи на европейския проект. Езиците са определящ фактор за личностна идентичност, но също така са и елемент на общо наследство. Те могат да служат като мост към други хора и да отворят врати към други страни и култури, като насърчават взаимното разбиране. Една успешна политика в областта на многоезичието може да увеличи шансовете в живота на гражданите: такава политика може да увеличи възможностите за намиране на работа, да улесни достъпа до услуги и упражняването на права и да допринесе за чувството за солидарност чрез насърчаване на межкултурния диалог и социалното сближаване. Разглеждано в такава светлина, езиковото многообразие може да се превърне в ценно преимущество, особено в днешния глобализиращ се свят.

Приетата на 2 юли 2008 г. Обновена социална програма на Комисията очертава нов подход към управлението на промените в глобализиращия се свят, като набляга на такива основни принципи като създаване на възможности, осигуряване на достъп и насърчаване на солидарност. В един многоезичен Европейски съюз това означава, че: i) всеки трябва да има възможност да общува по подходящ начин, по който би могъл да разгърне своите заложби и да оползотвори в максимална степен възможностите, дадени от модерния и иновативен Европейски съюз; ii) всеки трябва да има достъп до адекватно езиково обучение или до други средства, улесняващи общуването, така че да не съществуват ненужни пречки от езиково естество пред живота, работата и общуването в ЕС; iii) в духа на солидарността дори онези, които може да не са в състояние да учат други езици, трябва да разполагат с подходящи средства за общуване, които да им позволяват достъп до многоезичната заобикаляща ги среда.

В съобщението си *Нова рамкова стратегия за многоезичието*¹ от 2005 г. Комисията препотвърди значимостта на многоезичието, и разкри нуждата от една по-широкообхватна политика за насърчаване на многоезичието², както беше препоръчано и от независимата група на високо равнище за многоезичието³. В подкрепа на този

¹ COM (2005) 596;

² Вж. работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящото съобщение: *Inventory of Community actions in the field of multilingualism (Обзор на действията на Общността в областта на многоезичието)*.

³ Вж: http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

анализ са и резултатите от проведеното през периода 2007—2008 г. широко допитване⁴, което включваше допитване онлайн с повече от 2 400 отговора и две консултативни групи, чиито доклади представиха приноса на многоезичието към междукултурния диалог и ролята на езиците в бизнеса⁵.

Комисията се вслуша и в гласа на другите институции на ЕС. Европейският парламент изготви няколко доклада, представляващи значителен интерес⁶. Бяха поискани и становищата на Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите⁷. Първата министерска конференция на Съвета по въпросите на многоезичието се състоя на 15 февруари 2008 г. и имаше за цел да подготви почвата за една по-широкообхватна политика.

Основната роля при вземането на решения в областта на езиковата политика се пада на държавите-членки, включително що се отнася до регионалните и малцинствените езици, които са обхванати от комплексната рамка на *Европейската харта за регионалните или малцинствените езици* на Съвета на Европа. Много други организации вземат по места решения по езикови въпроси: образователни структури, регионални и местни власти, социални партньори, медии и служби. Като спазва принципа на субсидиарност, Комисията работи с държавите-членки и заинтересованите страни в посока към общо разбиране за целите и ще подпомага техните усилия, особено чрез улесняването на обмена на добри практики.

В този контекст от 2002 г. насам Комисията работи с държавите-членки за постигане на целта от Барселона гражданите да могат да общуват на два други езика освен майчиния език. Тези съвместни усилия се състоят по-специално в разработването на показател за езикова компетентност⁸, в набелязването на стратегически действия и препоръки и във включването на чуждоезиковите умения сред основните резултати на ученето през целия живот⁹.

Основавайки се на напредъка от предходните години, настоящото съобщение има за цел да постигне качествен скок чрез представянето на една цялостна политика, която се ползва с широка подкрепа, надхвърля сферата на образованието и се стреми да разглежда езиците в по-широкия контекст на програмата на ЕС за социално сближаване и просперитет — двете основни цели на Лисабонската стратегия.

⁴ http://ec.europa.eu/education/policies/lang/news/index_en.html.

⁵ http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html.

⁶ Доклад на Европейския парламент с препоръки към Комисията относно европейските регионални и по-малко използвани езици — езиците на малцинствата в ЕС — в контекста на разширяването и културното многообразие (A5-0271/2003); Резолюция на Европейския парламент относно интегрирането на имигрантите в Европа посредством училищата и многоезиковото обучение (2004/2267(INI); Резолюция на Европейския парламент относно новата рамкова стратегия за многоезичието (2006/2083(INI).

⁷ http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cdr\educ-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=EN и

⁸ http://www.eesc.europa.eu/documents/opinions/avis_en.asp?type=en
COM(2005) 356; COM(2007) 184; 2006/962/EO.

⁹ COM(2003) 449, *Насърчаване на чуждоезиковото обучение и езиковото многообразие: план за действие 2004—2006 г.*; COM(2005) 596, *Нова рамкова стратегия за езиково многообразие*. Вж. също Доклад за изпълнението на плана за действие, COM(2007) 554.

2. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА, ПОРОДЕНИ ОТ ЕДИН ПО-ШИРОК И ПО-МНОГООБРАЗЕН ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

Поради глобализацията, напредъка в технологиите и застаряващото си население модерните европейски общества са изправени пред бързо настъпващи промени. Важен признак на тази промяна е по-голямата мобилност на европейците — към момента 10 милиона европейци работят в друга държава-членка. Хората все повече общуват с живеещи в други страни, а същевременно броят на хората, които живеят и работят извън родната страна, нараства. Скорошните разширявания на ЕС дадоха допълнителен тласък на този процес. Сега ЕС има 500 милиона граждани, 27 държави-членки, 3 азбуки и 23 официални езика, някои от които със световно измерение. Близко 60 други езика са също част от наследството на ЕС и са говорени в конкретни региони или от конкретни групи. Освен това имигрантите пренасят със себе си широк спектър от езици: изчисления сочат, че в границите на ЕС присъстват понастоящем поне 175 националности¹⁰. По причина на тези и други фактори животът на европейците е станал по-международен и по-многоезичен.

Това нараснало езиково многообразие е източник на ползи и богатство. Без подходящи политики обаче то крие предизвикателства. Може да увеличи трудностите при общуването между хора с различни култури и да задълбочи социалното разделение, като за многоезичния създаде достъп до по-добри възможности за живот и работа, а изключи едноезичния. Може да възпрепятства гражданите и компаниите на ЕС по пътя към пълното оползотворяване на предлаганите от единния пазар възможности и вероятно да неутрализира конкурентните им предимства в чужбина. Може да се превърне и в пречка за едно работещо трансгранично административно сътрудничество между държавите-членки в ЕС и за ефективното функциониране на услугите на местно равнище, напр. болници, съдилища, центрове за заетост и т.н.

Настоящото предизвикателство се изразява в това да се намалят пречките, пред които гражданите и компаниите на ЕС се изправят и за тях да се създадат благоприятни условия да оползотворяват породените от многоезичието възможности. Предизвикателство е също така да се докаже, че езиците могат да бъдат преимущество, което работи в полза на европейското общество като цяло.

3. ЦЕЛИ

В центъра на настоящото съобщение са хората: тяхната способност да използват няколко езика и възможността им за достъп до културата и за участие като активни граждани, за възползване от едно по-добро общуване, приобщаване и от нарасналите възможности за трудова заетост и участие в бизнеса. Основната цел следователно е **да се повиши разбирането относно ценността на езиковото многообразие на ЕС и за възможностите, които то предоставя, и да се способства за премахването на бариерите пред межкултурния диалог.**

Ключовият инструмент в това отношение е целта от Барселона — **общуване на майчиния език и на още два други езика**. Допълнителни усилия са необходими, за да могат всички граждани да постигнат тази цел.

¹⁰ Евростат, *Европа в цифри 2006—2007 г.*, Люксембург 2007 г.

Необходими са и конкретни мерки, насочени към широка част от европейското общество, която все още не се ползва от предимствата на многоезичието, напр. едноезичните хора или онези, които все още се борят с техния първи чужд език, отпадналите от училище, гражданите в напреднала възраст и другите възрастни, вече напуснали образователната система. Постигането на резултати при тези специфични групи изисква нови начини на обучение посредством използване на „забавно образование“, медии и технологии, но също така и подходящи услуги в сферата на писмените и устните преводи. Допълнителни усилия са нужни и за улесняването на възрастните и младите хора в професионалното образование и обучение (ПОО) да изучават езици, което това обучение следва да бъде и пригодно към техните индивидуални нужди и начини на учене.

Необходими са съгласувани усилия, за да се гарантира със съществуващите ресурси интегриране на многоезичието в редица политики на ЕС, сред които са ученето през целия живот, трудовата заетост, социалното приобщаване, конкурентоспособността, културата, младежта и гражданското общество, научните изследвания и медиите. Следващите глави очертават ключови аспекти на този „глобален подход“, насочен към разширяването на обхвата на многоезичието по посока на социалното приобщаване и просперитета, т.е. насърчаване на успешно развиващи се предприятия, включително малки и средни предприятия, конкурентоспособността на бизнеса и търговията, трудовата заетост и интеграцията, благосъстоянието и отдиха в ежедневието и обкръжението на хората.

4. МНОГОЕЗИЧИЕТО В ПОДКРЕПА НА МЕЖДУКУЛТУРНИЯ ДИАЛОГ И СОЦИАЛНОТО СБЛИЖАВАНЕ

Всеки от множеството говорени в Европа езици — национални, регионални, малцинствени, както и езици на мигранти — добавя своя нюанс към общата ни културна канава. Това следва да бъде направено всеобщо достойние, за да се насърчат диалога и взаимното уважение. В ЕС има области, чиито граждани успешно съвместяват говоренето на регионален или малцинствен език с националния език, а показват добри резултати и в ползването на чужди езици. Многоезичните хора са изключителна ценност, тъй като спояват различните култури.

4.1. Всички езици са ценни

В настоящия контекст на повишена мобилност и миграция владението на националния/те език/езици е от основно значение за успешното интегриране и активното участие в живота на едно общество. Така че говорещите езици, които са различни от техния майчин, би следвало да включат езика на приемащата ги страна в личната си езикова комбинация „един плюс два други“.

В обществото ни съществуват и неоползотворени езикови ресурси: различните майчини и други езици, говорени къщи и в местната или разположена в съседство среда, трябва да бъдат ценени повече. Например деца с различни майчини езици, без значение дали от ЕС или от трета страна, изправят училищата пред предизвикателството да се преподава езикът, на който се извършва обучението, като

втори език¹¹, но същевременно те могат да мотивират съучениците си да учат различни езици и да се отворят към други култури.

С цел създаване на условия за по-тесни връзки между общностите, консултативната група на Комисията за многоезичие и межкултурен диалог¹² разработи концепцията за „личен приеман език“, която се нуждае от по-нататъшно доразвиване¹³.

4.2. Преодоляване на езиковите бариери в местната среда

Основна черта на гражданското общество е, че живеещите в дадена местна общност хора могат да се възползват от наличните услуги и са в състояние да допринасят към живота в тяхното обкръжение. Познаването на националния език от туристите, чуждестранните работници или студентите, имигрантите, които пристигат в местните общности, често е ограничено. За да направят достъпа до услуги по-лесен, а интегрирането — по-плавно, някои общности предоставят основната необходима информация на различни езици и разчитат на многоезични хора да бъдат межкултурни посредници и преводачи. По-специално областите около големите градове и туристическите курорти в Европа са натрупали значителен опит при посрещането на нуждите на чужденци, които не говорят местния език. Комисията отдава голямо значение на това и ще подкрепя разпространяването на добри практики в това отношение¹⁴.

С цел улесняване на трансграничното предоставяне и ползване на услуги, от Единичните звена за контакт, които ще бъдат създадени до края на 2009 г. по силата на Директивата за услугите¹⁵, ще се очаква да предоставят на доставчиците на услуги от други държави-членки и на получателите на услуги необходимата им информация на различни езици.

Особено внимание заслужава въпросът за юридическите писмени и устни преводи¹⁶. Вероятно е увеличаването на търсенето на такова съдействие предвид нарастващата мобилност от професионално и лично естество на граждани на ЕС между държавите-членки и поради нарастването на броя на делата, в които са намесени хора с ограничени познания по характерния за съдилищата език.

¹¹ COM(2008) 423 окончателен, Зелена книга. *Миграция и мобилност: предизвикателствата и възможностите за образователните системи в ЕС*

¹² За да отбележи 2008 г. като Европейска година на межкултурния диалог, Комисията създаде Група от интелектуалци за межкултурен диалог, председателствана от Амин Маалуф, чиято цел беше да определи приноса на многоезичието. Вж: http://ec.europa.eu/education/languages/archive/languages_en.html

¹³ „(Език, който следва да бъде) интензивно изучаван и свободно използван в устната и писмена реч [...] Изучаването му ще бъде съпътствано от опознаване на страната или страните, в които този език се говори, на литературата, културата, обществото и историята, свързани с този език и говорещите го.“

¹⁴ Прогнозно становище на Комитета на регионите: http://coropinions.cor.europa.eu/CORopinionDocument.aspx?identifier=cdr\educ-iv\dossiers\educ-iv-022\cdr6-2008_fin_ac.doc&language=EN

¹⁵ Директива 123/2006/ЕО относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 27.12.2006 г., стр. 36)

¹⁶ COM(2008) 329 окончателен, *Към европейска стратегия в областта на електронното правосъдие (e-Justice)*.

Комисията ще използва по стратегически начин имащите отношение програми и инициативи на ЕС¹⁷, за да може многоезичието да достигне до всеки един гражданин:

- *ще провежда кампании за повишаване на осведомеността относно ползите от езиковото многообразие и изучаването на езици за межкултурния диалог*
- *ще извършва наблюдение на езиковите умения на гражданите посредством показателите за езикова компетентност и проучванията на Евробарометър*
- *заедно с държавите-членки ще обменя добри практики, ще обучава и установява мрежи от контакти с преводачи за юридически писмени и устни преводи, и ще разработва специфични преводачески инструменти за достъп до документи, с цел подобряване на достъпа до правосъдие*

Държавите-членки се приканват:

- *да положат усилия, така че Единичните звена за контакт, предвидени в Директивата за услугите, да работят на няколко езика, за да се улесни трансграничното предоставяне на услуги*
- *да улеснят достъпа до курсове по езика/езиците на приемащата държава, които са специално съобразени с нуждите на хора, за които това не е/са майчин/и език/ци.*

5. МНОГОЕЗИЧИЕТО КАТО ЗАЛОГ ЗА ПРОСПЕРИТЕТ

Езиците могат да представляват конкурентно предимство за бизнеса на ЕС. Многоезичните компании са доказателство за това как езиковото многообразие и инвестирането в езикови и межкултурни умения могат да се превърнат в истински залог за просперитет и в печеливша карта за всички. Някои европейски езици са широко употребявани в целия свят и могат да бъдат ценно средство за общуване в бизнеса.

Бизнес форумът за многоезичието¹⁸ отправи препоръки за повишаване на конкурентоспособността и увеличаване на шансовете за намиране на работа чрез подобряване на управлението на езиковото многообразие. Форумът посочи, че разрастващи се пазари като Бразилия, Русия, Индия и Китай придобиват все по-голяма важност за компаниите на ЕС, и че конкурентоспособността на тези пазари изисква адекватни езикови умения. Следователно предизвикателството се състои в това многоезичието да залегне във всички стратегии за развитие на човешкия капитал¹⁹.

¹⁷ Работният документ на службите на Комисията, придружаващ настоящото съобщение — *Inventory of Community actions in the field of multilingualism* — представя справка за съществуващите действия и програми в подкрепа на многоезичието.

¹⁸ *Компаниите работят по-добре, използвайки чужди езици*, юли 2008 г.
http://ec.europa.eu/education/languages/news/news1669_en.htm

¹⁹ Вж. COM(2008) 394 окончателен, „Мисли първо за малките!“ „Small Business Act“ за Европа

5.1. Езици и конкурентоспособност

Проучване на Комисията относно въздействието на недостига от чуждоезикови умения в предприятията²⁰ върху икономиката на ЕС сочи, че 11 % от малките и средните предприятия износители от ЕС може да губят възможности за бизнес поради езикови бариери. Въпреки че английският език има водеща роля като световен език на бизнеса, именно другите езици ще предоставят на компаниите на ЕС конкурентна преднина и ще им позволят да завладяват нови пазари. По-добрите езикови умения са предимство при всички дейности, не само при продажбите и маркетинга. Всички компании имат отношения с различни категории доставчици на услуги и снабдителите нагоре по веригата. В много случаи обаче на бизнеса, особено на малките и средните предприятия, не достигат ноу-хау и ресурси за включването на езиците в бизнес плановете им.

Компаниите, наемащи мултикултурна работна сила, трябва не само да ѝ осигурят подходящо обучение на езика на компанията, но и да отидат по-далеч и да намерят нови начини за използване на съществуващите, но често неподозирани езикови ресурси на своя персонал.

Както бе посочено на Бизнес форума, за компаниите и бизнес асоциациите би било полезно да разработят стратегии за подобряване на езиковите умения, които да са съобразени с различните функции. Такива управленски насочени към езиците стратегии биха оказали и положително въздействие върху „езиковия отрасъл“, който предоставя услуги по писмени и устни преводи, както и многоезична технология. В техен интерес е също да инвестират в езиково обучение и заедно с националните, регионалните и местните власти да основават публично-частни партньорства, които да предоставят подкрепа на бизнес общността, особено на малките и средните предприятия, да финансират езикови курсове и да разработват други методи за подобряване на насочените към езиците стратегии.

5.2. Езиците и възможностите за намиране на работа

Уменията от езиково и межкултурно естество увеличават шансовете за намиране на по-добра работа. По-конкретно, владенето на няколко чужди езика се превръща в конкурентно предимство: за бизнеса си в ЕС и в чужбина компаниите все повече търсят чуждоезикови умения на няколко езика. Знаещите повече езици имат по-голям избор от предложения за работа, включително и в чужбина, а липсата на езикови умения се изтъква като първостепенна бариера за работа в чужбина²¹. Практиката сочи, че владенето на няколко езика насърчава развиването на творческа и иновативна нагласа: многоезичните хора са наясно, че проблемите могат да бъдат решавани по различни начини съобразно различния лингвистичен и културен контекст и могат да използват тази способност за намирането на нови решения.

Схемите за мобилност, като например тези, които се ползват от подкрепа по програмите за учене през целия живот и „Младежта в действие“, трябва да станат

²⁰ CILT, *Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise* (Последици от липсата на познания по чужди езици в предприятията), 2007 г., http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html

²¹ СОМ(2007) 773 окончателен, *Мобилността като средство за повече и по-добри работни места: Планът за действие на ЕС в областта на трудовата мобилност (2007—2010 г.)*

широко достъпни за гражданите на ЕС²². Ученето или работата в чужбина представлява един от най-резултатните начини за научаване на други езици и за досег с други култури. Подобряването на езиковите умения се окачествява от участвалите в програмата „Еразъм“ студенти като най-значимата придобивка от престоя им в чужбина. Програмите за образование и обучение трябва да се възползват във възможно най-голяма степен от обмена, партньорствата и т.нар. „електронно побратимяване“ (E-twinning) с училища в други страни.

Комисията:

- *ще насърчава мобилността сред студентите, стажантите от областта на професионалното обучение, работниците и младите предприемачи*
- *ще разпространи резултатите от проучване (понастоящем в ход) относно връзката между езиковите умения и творческата и иновативна нагласа*
- *ще създаде постоянна платформа за обмен на най-добри практики между компаниите, като събира съответната информация от бизнес общността, социалните партньори, търговските организации, търговските камари, организациите за насърчаване на търговията, училищата и образователните органи*

Държавите-членки се приканват:

- *да отдават значение и да се грижат за по-нататъшното развитие на придобитите извън официалната образователна система езикови умения*
- *да стимулират организациите за насърчаване на търговията към разработване на специфични програми, особено за малките и средните предприятия, които да включват обучение по езици*
- *да допълват схемите за мобилност на ЕС с конкретна подкрепа на национално и местно равнище*

6. УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

До момента предимно учениците от общия курс на обучение са усетили ползата от напредъка по постигането на целта „майчин език плюс два други“, докато в професионалното образование предоставянето на езиково обучение е много ограничено, ако въобще съществува. Предвид намалелия брой на новопостъпващите в образователната система млади хора и целта да се достигне до всички граждани, се налага да се обърне по-сериозно внимание на нуждата от осъвременяване на уменията на възрастните през целия им живот. В същото време следва да се дава възможност за учене на по-широк кръг от езици, така че хората да могат да учат езиците, от които се интересуват най-много.

²² *Making learning mobility an opportunity for all (Да превърнем познавателната мобилност във възможност за всички)*, юли 2008 г., http://ec.europa.eu/education/doc/2008/mobilityreport_en.pdf

6.1. Повече възможности за научаване на повече езици

В две предишни съобщения на Комисията²³ бяха поставени стратегически цели и приоритети за преподаване на широк кръг езици по начин, който дава резултати, и от ранна възраст. Те остават в сила и осъществяването им следва да продължи. Макар че между 1999 г. и 2005 г. повечето държави-членки увеличиха преподаването на езици в основното и средното образование, това се отнасяше предимно до английския език²⁴. В почти половината от държавите-членки учениците все още не разполагат с възможността да изучават два езика в задължителния курс на образование²⁵, а положението на учениците в ПОО е още по-лошо²⁶. Езиците често се възприемат като труден предмет и като важен фактор за слаб успех в училище. Нужни са усилия за мотивиране на учениците и за съобразяване на методите на преподаване с техните нужди. Значението на пасивното познаване на език следва да бъде проучено в по-голяма степен, а съответните методи за изучаване на език следва да бъдат усъвършенствани, така че да позволяват разбиране и общуване на основно ниво на различни езици.

Учениците в ПОО следва да имат достъп до преподаване на език, което да е с практическа насоченост, да бъде съобразено със специалността им и да е от полза за бъдещата им работа. Университетите следва да осигурят на студентите си придобиването на задълбочени езикови умения, независимо от областта им на специализация.

По-вероятно е едноезични да са възрастните, особено ако имат сравнително ниска квалификация и заемат ниски постове. Като основни причини за липсата на езикови познания те често изтъкват липсата на време и на мотивация, след което се нарежда нуждата от по-гъвкави начини на преподаване. Следователно подобряването на преподаването на езици за възрастни съставлява едно специфично предизвикателство²⁷. При изучаването на езици извън официалното образование следва да се използват в по-голяма степен медиите, новите технологии, културните прояви и дейностите за отдих.

Нужни са повече усилия за увеличаването на броя на преподаваните езици, особено при избора на втори чужд език, като се имат предвид местните условия (гранични райони, наличието на общности, говорещи различни езици и т.н.) Организационните предизвикателства, произтичащи от разширяването на избора на езици, могат да бъдат преодолени чрез използването на нови технологии (преподаване от разстояние по интернет, видеоконференции в класните стаи и виртуален обмен на информация) и чрез създаване на мрежи за контакти между училища и доставчици на образователни услуги,

²³ COM(2003) 449, *Насърчаване на чуждоезиковото обучение и езиковото многообразие: план за действие 2004—2006 г.*; COM(2005) 596, *Нова рамкова стратегия за езиково многообразие*. Вж. също *Доклад за изпълнението на плана за действие*, COM(2007) 554.

²⁴ M. Strubell et al., *The diversity of language teaching in the European Union*, 2007, Доклад до Европейската комисия, ГД „Образование и култура“ (*Многообразие на предлаганото чуждоезиково обучение в ЕС*): http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html

²⁵ Eurydice, *Key Data on Teaching Languages at School in Europe (Ключови данни за преподаването на езици в училищата в Европа)*, издание за 2005 г.: <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/showPresentation?pubid=049EN>.

²⁶ Тематични обзори на Cedefop, http://www.trainingvillage.gr/etv/Information_resources/NationalVet/Thematic/.

²⁷ Иновативни проекти в тази област се финансират по програмата за учене през целия живот и от Европейския социален фонд.

партньорства с местни заинтересовани страни и побратимяване с чуждестранни институции.

6.2. Езиково обучение, което дава резултати

Комисията прие неотдавна съобщение относно европейското сътрудничество по въпросите на училищата²⁸ и приветства отдаването на дължимото в заключенията на Съвета относно межкултурните умения²⁹ и относно многоезичието³⁰ на ключовата роля на учителите за подобряването на уменията от езиково и межкултурно естество. По-специално, като особено важно се преценява предоставянето на възможности на учителите да прекарат период от време в чужбина, за да усъвършенстват познанията си по езиците, които преподават и да подобрят уменията си от межкултурно естество³¹. Понастоящем мобилността на учителите е много ниска поради редица причини, като: трудности при достъп до преподавателската професия в чужбина, липса на стимули за професионално развитие или дори на административни наказания при липса на такова развитие, и не на последно по значение място, закостенялост на механизмите за двустранни и многостранни обмени, като всичко това заедно възпира повечето преподаватели да кандидатстват³².

Тенденцията от последните пет години се изрази в постигането на напредък при въвеждането на езиковото обучение в основното училище, като същевременно изучаването на предмети на чужди езици набра скорост, особено в средното образование. В много случаи езици се преподават от хора, които не са лингвисти и които не винаги владеят свободно преподавания от тях език. Те следва да получават подходящо обучение относно методите за преподаване на език.

Наскоро вниманието бе привлечено към две други характерни за езиковото обучение особености. Учителите по националния език все по-често преподават в класове, в които учениците са с различни майчини езици, така че на учителите ще им бъде от полза да бъдат обучавани в необходимите техники за преподаването на собствения им език като втори език или като чужд език. В случая на по-слабо използвани езици, където се наблюдава липса на кадри, често се разчита на необучен персонал. Необходимо е да се окаже съдействие на учителите и преподавателските им умения да бъдат усъвършенствани.

Комисията:

- *ще използва програмите на ЕС, за да подкрепя преподаването на повече езици посредством учене през целия живот, мобилност на преподаватели и учащи, обучение на преподаватели по езици, партньорства между училища и изследвания и разработване на иновативни методи, които да са съобразени с различните цели*

²⁸ COM(2008) 425, *Подобряване на способностите за XXI век: Програма за европейско сътрудничество по въпросите на училищата*

²⁹ http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC1.pdf

³⁰ http://www.eu2008.si/en/News_and_Documents/Council_Conclusions/May/0521_EYC-MULTILIN.pdf.

³¹ P. Franklin et al., *Languages and Cultures in Europe (LACE)*, (*Езици и култури в Европа*) http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html.

³² Williams, Strubell et al., *Detecting and Removing Obstacles to the Mobility of Foreign Language Teachers*, 2006 (*Откриване и премахване на пречките пред мобилността на преподавателите по чужди езици*): http://ec.europa.eu/education/policies/lang/key/studies_en.html

групи

- *ще състави подробна справка за най-добрите практики в изучаването на езици и в преподаването в областта на многоезичието и ще я предостави на държавите-членки*

Държавите-членки се приканват:

- *да предоставят реални възможности за всички да овладеят националния/те език/ци и два други езика*
- *да разширят набора от езици, които обучаваните могат да избират, така че да им се позволи личен избор и да се отговори на местните нужди от изучаване на езици*
- *да подобрят обучението на всички учители, както и на всички други лица, които се занимават с преподаване на език*
- *да насърчават мобилността на преподавателите по език с цел подобряване на уменията им от езиково и межкултурно естество*

7. МЕДИИТЕ, НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ И ПРЕВОДАЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ

Използването на езици и други средства за общуване е важна част от уменията, които се изискват в днешна глоболизираща се Европа. Всеки трябва да има възможност да общува ефикасно в разширения ЕС. Това не се отнася само до вече многоезичните, но и до онези, които са или едноезични, или с езикови умения на по-ниско ниво.

Медиите, новите технологии и услугите за превод от хора или за машинен превод могат само да спомогнат за скъсяването на дистанцията между гражданите и нарастващото многообразие от езици и култури в ЕС, както и да предоставят средствата за преодоляването на езиковите бариери. Те могат да имат и решаваща роля за намаляване на тези бариери и за предоставяне на възможност на гражданите, компаниите и националните администрации да се възползват от възможностите на единния пазар и на глоболизиращата се икономика. По-специално такива усилия се подкрепят от рамковата програма за научно-изследователска и развойна дейност и от програмата „Медии“. Медиите разполагат с огромен потенциал за насърчаване на межкултурния диалог чрез даването на израз на множество различни гледни точки при пресъздаването на сложната картина на обществото ни. По този начин медиите могат да бъдат и ценен източник за неформалното изучаване на езици посредством използването на „забавно образование“ и филми със субтитри³³.

За гражданите, изправени пред една глоболизираща се икономика онлайн и все по-голям обем от информация на всички възможни езици, е важно да имат достъп и да използват информация и услуги по интернет или по мобилни устройства без

³³ *Study on the needs and practice of the European audiovisual industry in respect of dubbing and subtitling (Проучване на нуждите и практиката на европейската аудиовизуална индустрия по отношение на дублирането и субтитрирането):*
http://ec.europa.eu/information_society/media/overview/evaluation/studies/index_en.htm.

препятствия от национално или езиково естество. Информационните и комуникационни технологии (ИКТ) трябва да бъдат съобразени с фактора „език“ и да насърчават създаването на информационно съдържание на множество езици. Тази обща цел се подкрепя от инициативата i2010, която е рамката за политиката в областта на информационното общество, и чиито очаквани резултати включват създаването на Единно европейско информационно пространство посредством осигуряване на безпроблемен достъп до основаващи се на ИКТ услуги и посредством подобряване на условията за разработване на богато, многоезично информационно съдържание.

Диалогът с гражданите е интерактивен процес. В тази област институциите на ЕС са разработили и използват технология, която позволява превод на няколко езика наред с общуване с отдалечени места и с широката общественост. Съществуващите на пазара средства включват предимно видео конференции, чатове по интернет и излъчване по интернет на конференции и прояви. Инвестирането в по-нататъшното разработване и използване на такива технологии следва да бъде насърчено.

Преводът от хора и машинният превод са важна част от политиката в областта на многоезичието. Те могат да спомогнат при обмена на информация между националните власти и да подобрят трансграничното административно сътрудничество. Така например в процес на разработване е информационната система за вътрешния пазар³⁴ (IMI), която да позволи на държавите-членки да обменят информация на всички официални езици на ЕС и по този начин да обезпечават задълженията за административно сътрудничество, произтичащи по силата на различни законодателни актове на ЕС³⁵. Машинният превод се използва също така, за да се осигури по-голяма прозрачност относно възможностите за обществени поръчки и в процедурите на Европейската патентна служба.

И накрая, преводът от хора представлява също така, разбира се, основен начин за досег с други култури. По думите на Умберто Еко „Езикът на Европа е преводът“. Културното наследство на Европа включва шедьоври, чиито оригинали са написани на различни езици, но са познати на всички нас благодарение на отдавна съществуващата традиция на литературния превод, на която следва да се вдъхнат нови сили така, че да се спомогне за това написаните на други езици творби (особено на по-малко използвани езици) да станат достъпни за една по-широка публика. Комисията ще проучи начини за оптимизиране на взаимодействието между инициативите и програмите в подкрепа на превода³⁶, така че да се улесни достъпът до общото ни културно наследство и да се подкрепи развитието на европейско обществено пространство.

Комисията:

- *ще подкрепя субтитрирането и движението на европейските медийни продукции*
- *ще подкрепя проекти за разработване и разпространение на езикови и*

³⁴ http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/index_bg.html

³⁵ Например Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и Съвета относно признаването на професионалните квалификации (ОВ L 255, 30.9.2005 г., стр. 22) или Директива 2006/123/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 г. относно услугите на вътрешния пазар (ОВ L 376, 27.12.2006 г., стр. 36).

³⁶ Като например програмата „Култура“.

комуникационни технологии

- *ще проведе конференция относно ролята на превода за насърчаването на отвореност, разбиране и диалог между културите*
- *заедно с държавите-членки ще разшири обсега на IMI, за да бъдат включени повече регламентирани професии и ще подкрепя изпълнението на изискванията за административно сътрудничество по смисъла на директивата за услугите.*

Държавите-членки се приканват:

- *да работят със заинтересованите страни за насърчаване на многоезичието чрез медиите — по-специално чрез подкрепа за субтитрирането на филми — и движението в Европа на произведения на културата*
- *да стимулират и насърчават по-нататъшното разработване и използване на нови технологии в подкрепа на многоезичието*

8. МНОГОЕЗИЧИЕТО И НЕГОВОТО ВЪНШНО ИЗМЕРЕНИЕ

Приносът на многоезичието към межкултурния диалог получава все по-голямо признание при външните отношения на ЕС³⁷. Езиковото многообразие не е присъщо само за ЕС, а опитът ни да се отнасяме с уважение спрямо многообразието и да насърчаваме езикови умения може да благоприятства отношенията ни с други страни. В това отношение Европейският парламент набляга на факта, че някои езици в ЕС, наричани европейски езици от световна величина³⁸, се говорят също и в голям брой държави, които не са членки на ЕС и са разположени на различни континенти. Поради това тези езици представляват важна връзка между народите и нациите от различни региони на света.

Основната цел на това външно измерение се изразява в пълното разгръщане на потенциала на говорените в трети страни езици на ЕС, насърчаването на преподаването и изучаването на езици на ЕС в чужбина и обратно — на преподаването и изучаването в ЕС на езици, различни от тези на ЕС — чрез обмен на знания, добри практики и съвместни групи от заинтересовани страни. Конкретни стъпки в тази посока по отношение на страни извън ЕС са вече предприети в рамките на съвместни декларации.

³⁷ *Заключения, постигнати на третата конференция на министрите на културата от Евро-средиземноморското партньорство, Атина, 29–30 май 2008 г.; гзявление на председателството, направено на конференцията Новите парадигми, новите модели и културата във външните отношения на ЕС, Любляна, 13–14 май*
http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/kulturno_sodelovanje/nove_paradigme_novi_modeli_kultura_v_zunanjih_odnosih_eu/.

³⁸ Европейският парламент призна „стратегическата важност на европейските световни езици като сила, която движи общуването и като средство за солидарност, сътрудничество и икономически инвестиции“, като по тази причина препоръчва тази концепция за бъде „една от основните политически насоки на европейската политика в областта на многоезичието“ – Резолюция на Европейския парламент относно нова рамкова стратегия за многоезичието (2006/2083(INI)).

Комисията:

- *ще развива партньорства и подобрява сътрудничеството по въпросите на многоезичието със страни извън ЕС, като взема предвид възможностите, предоставяни от онези европейски езици, които имат световно измерение*
- *ще насърчава преподаването и изучаването на всички езици на ЕС в чужбина*

Държавите-членки се приканват:

- *да подобрят допълнително създаването на мрежи за контакти и сътрудничеството между съответните институции, за да популяризират по-добре езиците на ЕС в чужбина*

9. ПРИЛАГАНЕ

Политиката в областта на многоезичието обхваща широк кръг от заинтересовани страни на местно, регионално, национално и европейско равнище. Комисията ще се стреми към строен диалог с пет компонента:

- (1) Тя ще работи заедно с държавите-членки в рамките на процеса „Образование и обучение до 2010 г.“ посредством отворения метод на координация и ще се стреми да засили многоезичието в новата стратегическа рамка за сътрудничество след 2010 г. С тази цел тя ще разшири мандата на работната група по езиците, за да бъдат обхванати всички аспекти на многоезичието.
- (2) Заедно с медиите, културни организации и други заинтересовани страни от гражданското общество тя ще създаде платформа за обсъждане и обмен на опит в насърчаването на многоезичието за межкултурен диалог.
- (3) Като се основава на опита с Бизнес форума, тя ще установи постоянна рамка за сътрудничество със съответните заинтересовани страни.
- (4) Тя ще събира и разпространява добри практики и ще насърчава систематично полезните взаимодействия между споменатите три форума. Тя ще прави редовно преглед на напредъка, например чрез провеждане на всеки две години на езикова конференция на ЕС.
- (5) Тя ще интегрира многоезичието в имащите отношение политики на ЕС и ще предприеме изброените по-горе действия.

10. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Комисията приканва държавите-членки и другите институции на ЕС да възприемат представената в настоящото съобщение многосекторна рамка на политиката в областта на многоезичието, и да я прилагат на най-подходящото равнище.

В партньорство с държавите-членки Комисията ще проведе цялостен преглед през 2012 г.